

TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ CHẤT THẢI RẮN TRONG CÁC SỰ KIỆN THỂ THAO, HƯỚNG ĐẾN MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN THỂ THAO BỀN VỮNG

PGS. TS. Trần Duy Hòa, TS. Phạm Tuấn Hùng, Nguyễn Thị Ngọc Thương

Trường Đại học TDTT Đà Nẵng

Tóm tắt: Các sự kiện thể thao tạo ra một lượng lớn rác thải rắn. Để kiểm soát vấn đề này cần xây dựng một quy trình quản lý chất thải rắn một cách toàn diện và hiệu quả. Thông qua mô tả hiện trạng chất thải rắn ở các sự kiện thể thao, bài học kinh nghiệm quản lý chất thải rắn, từ đó đưa ra các gợi ý về giải pháp giảm thiểu chất thải rắn trong các sự kiện thể thao quần chúng ở Việt Nam.

Từ khóa: Chất thải rắn, sự kiện thể thao, quản lý rác thải rắn

Abstract: Sports events generate a large quantities of solid waste. It is necessary to develop a comprehensive and effective solid waste management process. Through describing the current state of solid waste at sports events, lessons learned in solid waste management, thereby giving suggestions on solutions to reduce solid waste in mass sports events in Vietnam.

Keywords: Solid waste, sports events, solid waste manageme

ĐẶT VẤN ĐỀ

Chất thải rắn là chất thải (rác thải) ở thể rắn hoặc bùn thải được thải ra từ sản xuất, kinh doanh, dịch vụ, sinh hoạt hoặc các hoạt động khác. Theo Luật bảo vệ môi trường Việt Nam năm 2020 (số 72/2020/QH14) quy định về việc phân loại và xử lý chất thải rắn chia thành 2 nhóm đó là: chất thải rắn sinh hoạt và chất thải rắn trong công nghiệp. Trong bối cảnh của các sự kiện thể thao, chất thải trong trường hợp này chủ yếu là chất thải rắn sinh hoạt.

Các sự kiện thể thao (các hoạt động tổ chức thi đấu, biểu diễn thể thao) có thể tạo ra lượng lớn chất thải rắn, quy mô sự kiện càng lớn, số lượng người tham gia càng đông thì xu hướng tạo ra chất thải cũng tăng lên tương ứng. Một số nghiên cứu quốc tế về rác thải đã đưa ra những con số ấn tượng. Ước tính chỉ trong một ngày thi đấu ở giải thi đấu bóng bầu dục SuperBowl của Mỹ tạo ra đến hơn

15 tấn rác thải rắn. Trong một trận bóng chày tổ chức tại sân vận động Skydome ở Toronto với 50.000 khán giả có thể thải ra hơn 25 tấn rác thải (Woods, 1993). Việc xử lý chất thải rắn không tốt sẽ làm tăng nguy cơ ô nhiễm môi trường đất và nước ngầm, ảnh hưởng xấu đến hệ sinh thái tự nhiên. Sự phân hủy chất thải rắn còn làm tăng mức độ trầm trọng của biến đổi khí hậu thông qua phát thải khí nhà kính (EPA, 2017). Để giảm những tác động bất lợi này, trên quy mô toàn cầu, Liên hợp quốc ban hành Chương trình nghị sự 21 (1992) về “Kế hoạch hành động hướng dẫn phát triển bền vững” nhằm giải quyết các vấn đề hiện tại và chuẩn bị cho các quốc gia trước những thách thức sắp tới. Các lĩnh vực chương trình của Chương trình nghị sự 21 mô tả về cơ sở cho hành động, mục tiêu, hoạt động và phương tiện thực hiện bao gồm các khía cạnh xã hội và kinh tế; bảo tồn và quản lý tài nguyên để phát triển, quản lý hợp lý về

mặt môi trường đối với chất thải rắn và các vấn đề liên quan đến nước thải. Liên quan đến các sự kiện thể thao, Ủy ban Olympic Quốc tế (IOC) đã bày tỏ mối quan tâm về tác động môi trường do các sự kiện thể thao gây ra bằng cách bổ sung vấn đề Quản lý chất thải rắn (SWM - Solid Waste Management) trong báo cáo “Bền vững trong thể thao” (Sustainability Through Sport-IOC, 2012). Theo đó, việc quản lý chất thải rắn thích hợp không chỉ dừng lại ở việc đem chất thải rắn đến bãi chôn lấp mà còn bao gồm trình tự giảm thiểu chất thải, phân loại, thu gom, tái chế, thu hồi năng lượng, xử lý và thải bỏ.

Trong xu hướng hội nhập và phát triển, các sự kiện thể thao ở Việt Nam ngày càng tăng về số lượng và quy mô, các giải thể thao thu hút ngày càng nhiều người tham dự, bao gồm các vận động viên chuyên nghiệp và một số lượng lớn các vận động viên phong trào và những người yêu thích tập luyện thể thao. Do đó, việc giảm thiểu và quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao là vấn đề cần quan tâm để hướng đến mục tiêu phát triển nền thể thao Việt Nam bền vững.

1. Thực trạng về xử lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao

1.1 Thảm họa rác thải sau các sự kiện thể thao

Một số nhà hoạt động môi trường đã sử dụng cụm từ “thảm họa về rác thải” sau các sự kiện thể thao, bởi rất nhiều chất thải rắn sinh hoạt, thường là các chai nhựa, ly cốc, bao bì, bảng quảng cáo, cổ động, các ấn phẩm như tờ rơi, vé ..., thường được bỏ lại bừa bãi sau các sự kiện thể thao, làm gia tăng sự quan ngại cho những đơn vị, tổ chức quản lý sự kiện cũng như những người tham gia về tác động đối với môi trường. Dễ dàng nhận thấy, sau các sự kiện các sản phẩm từ nhựa sử dụng một lần có ở khắp mọi nơi. Ví dụ, ở các sự kiện quốc tế lớn như các giải marathon thường niên tổ chức tại Châu Âu và Mỹ như London Marathon, BMW-Berlin Marathon, Boston Marathon, Chicago Marathon, số liệu về rác thải rắn sinh hoạt được công bố như sau:

- Ước tính 750 000 chai nước nhựa (tương đương với 7 tấn chất thải) sẽ được thu gom sau cuộc thi Marathon ở London (2017);

Hình 1 - Rác thải nhựa trên cung đường chạy London Marathon (Nguồn: Pixabay)

- Giải Marathon BMW-Berlin (2018), ước tính 800.000 ly uống nước đã được sử dụng trong cuộc đua;

- Tại Boston Marathon (2017), tiêu thụ hơn 1,4 triệu ly giấy, hơn 171.000 tờ rơi và hướng dẫn đã được in phát cho khách tham dự;

Ở Việt Nam, đến nay vẫn chưa có các số liệu thống kê chính thức liên quan đến vấn đề chất thải rắn ở các sự kiện thể thao. Tuy nhiên bằng quan sát thực tế, những người quan tâm vẫn có thể nhận thấy rằng, sau các sự kiện thể thao, lượng chất thải rắn để lại là rất lớn, ví dụ:

- Trong đêm khai mạc SEA Games 21 (12/5/2022) tại Việt Nam, lực lượng dọn vệ sinh đã mất hơn 24 tiếng để dọn sạch lượng rác thải khổng lồ (ước tính hơn 30 tấn) để lại trên sân để chuẩn bị cho ngày đấu chính thức của môn Điền kinh được tổ chức vào ngày 14/5/2022;

*Hình 2 - Rác thải trước sân Mỹ Đình sau một sự kiện thể thao
(Nguồn: laodongthudo.vn)*

- Trong 6 ngày thi đấu môn Điền kinh SEA Games 21 tại sân vận động Mỹ Đình, ước tính có khoảng 600.000 chai nước được sử dụng được sử dụng trong khu vực khán đài và thi đấu;

- Giải Marathon và IronMan tổ chức thường niên tại Đà Nẵng, lượng rác thải rắn để lại cũng rất lớn, số lượng chai, ly nước, bao bì mà VĐV và khán giả để lại trên cung đường thi đấu ước tính trung bình là 3 - 4 tấn.

Các loại rác thải rắn thường thấy ở các sự kiện thể thao bao gồm: chất thải có thể phân hủy được (ly, hộp, đĩa, ống hút, bao bì bằng giấy, gỗ, các loại thức ăn thừa...); chất thải có thể tái chế (chai thủy tinh, chai nhựa dùng một lần, lon nhôm và vật liệu bìa cứng,...); các chất thải chung (bao bì, hộp đựng đồ ăn, áo mưa tiện lợi, các loại rác giấy, nhựa khác,...); chất thải nguy hại (chất thải liên quan đến y tế như bông, băng gạc, bình xịt, que thử, mẫu thử... đã qua sử dụng); Nếu không tổ chức và quản lý tốt, việc thu gom và xử lý lượng rác thải lớn nhất là sản phẩm từ nhựa sau các sự kiện thể thao là vô cùng phức tạp, khó khăn, khó đảm bảo tính bền vững cho môi trường, xã hội.

Tại Việt Nam sự phổ biến của các sản phẩm từ nhựa đã dẫn đến việc khuyến khích tái chế nhựa, tuy nhiên, chúng ta đừng nên hiểu nhầm rằng tất cả các rác thải từ nhựa đều có thể được tái chế để tạo thành một sản phẩm mới. Trên thực tế, chỉ có 9% lượng nhựa tái chế thực sự được tái chế (Source: Plastic Free Inspiration). Vì vậy, trước khi tổ chức các sự kiện thể thao, các nhà quản lý nên xem xét cẩn thận các sản phẩm được sử dụng tại sự kiện hoặc lựa chọn các vật liệu thay thế phù hợp hơn.

1.2. Quản lý chất thải tại các sự kiện thể thao

Ở các sự kiện thể thao lớn, trước khi tiến hành, ban tổ chức phải thực hiện đăng ký môi trường với các cơ quan quản lý, trong đó phải dự báo khối lượng chất thải phát sinh; mô tả phương án thu gom, quản lý và xử lý chất thải; và ký cam kết thực hiện công tác bảo vệ môi trường; ký kết hợp đồng xử lý rác thải với công ty môi trường.

Trong quá trình tổ chức sự kiện, cần xây dựng những chỉ dẫn chi tiết cho việc xử lý rác thải. Thông thường, các thùng đựng rác cỡ nhỏ có dán nhãn phân loại (rác hủy và rác tái chế) sẽ được sắp xếp trong khu vực tổ chức sự kiện. Người tham dự sẽ bỏ rác vào các thùng đựng. Sau đó rác sẽ được các công nhân vệ sinh thu gom theo loại, chuyển vào các thùng rác lớn hơn và được chuyên chở về kho chứa rác gần khu vực tổ chức sự kiện. Tại đây, rác được phân loại lần 2 và chuyển về trung tâm tái chế hoặc lò đốt rác để hủy. Sau tổ chức sự kiện, ban tổ chức cũng phải thực hiện các quy trình báo cáo và đánh giá về kết quả thực hiện xử lý chất thải có liên quan.

Tuy nhiên, trên thực tế ở Việt Nam, quy trình này chưa được tuân thủ chặt chẽ, thậm chí vẫn chưa được quan tâm, từ việc đăng ký môi trường, dự báo khối lượng chất thải dự kiến, cung cấp số lượng thùng rác có dán nhãn phân loại thường không đủ cho các sự kiện. Quy trình phân loại rác cũng không được kiểm soát. Không thực hiện đánh giá kết quả xử lý rác thải và tác động môi trường. Việc xử lý rác thải rắn trong các sự kiện nói chung và sự kiện thể thao nói riêng chủ yếu được thực hiện thông qua các hợp đồng với các công ty dịch vụ Vệ sinh môi trường.

Ngoài ra, cũng có một số hoạt động bảo vệ môi trường được thực hiện khi tổ chức các sự kiện thể thao nhưng chỉ dừng lại ở việc phát động phong trào, tuyên truyền, về cơ bản chưa xây dựng được hướng dẫn và quy trình cụ thể, hợp lý.

Do đó, để đảm bảo mục tiêu phát triển bền vững, ngành thể thao rất cần thiết phải triển khai các công trình nghiên cứu để xây dựng và thực hành các giải pháp quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao một cách hiệu quả.

2. Bài học kinh nghiệm và giải pháp quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao

2.1. Xu hướng nghiên cứu và thực hành quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao

Việc đề xuất và thực hiện phát triển bền vững tại các sự kiện thể thao, đã trở thành một yêu cầu cần thiết. Vấn đề này cần được xem xét từ giai đoạn lập kế hoạch, để quản lý và giảm thiểu tác động tiêu cực môi trường (xã hội, kinh tế, và môi trường - 03 yếu tố chính của phát triển bền vững). Kể từ những năm 2000, nhiều tổ chức, cơ quan quản lý thể thao quốc tế đã nghiên cứu và đưa ra các hướng dẫn thực hành bền vững cho các sự kiện thể thao, đồng thời cũng đề xuất các công cụ đo lường và phương pháp để đánh giá tính bền vững cho các hoạt động. Ủy ban Olympic Quốc tế (IOC) đã đề xuất chương trình hành động Di sản Thế vận hội (Olympic Games Legacy) - Chiến lược tiếp cận để đảm bảo các lợi ích bền vững đối với các sự kiện thể thao lớn. Năm 2010, trong Sách trắng về Thể thao của Ủy ban Châu Âu (EC- European Commission) đã đưa ra tiêu chuẩn về thể thao có trách nhiệm, bao gồm tiêu chuẩn về

kế hoạch và truyền thông, mua sắm, quản lý tài nguyên, quản lý chất thải với mục đích cung cấp một cấu trúc hoàn chỉnh để giải quyết trách nhiệm xã hội và môi trường tại sự kiện thể thao...

Từ các định hướng này, nhiều công trình nghiên cứu xây dựng mô hình, khung chương trình quản lý chất thải được tiến hành, và đưa vào áp dụng khi xây dựng kế hoạch tổ chức các sự kiện thể thao (bao gồm cả Thế vận hội London 2012 và ở Rio năm 2016) với mục đích giảm thiểu các tác động tiêu cực đến môi trường.

Một số sáng kiến và giải pháp đã phát huy hiệu quả, bao gồm: Mô hình “không nhựa”, thay thế các sản phẩm nhựa sử dụng một lần thông thường bằng các sản phẩm có tính bền vững hơn; Phương pháp tiếp cận vòng tròn trong quản lý chất thải nhựa thông qua việc cải thiện tỷ lệ thu gom, phân loại và tái chế; Mô hình Giảm thiểu, tái sử dụng, tái chế chất thải rắn (3Rs - Reduce, Reuse, Recycle); Mô hình quản lý và đánh giá quản lý chất thải theo quy trình “Lập kế hoạch, thực hiện, kiểm tra và hành động” (PDCA – Plan, Do, Check, Act); Thành lập lực lượng chuyên trách về quản lý chất thải rắn (SWM staff); Sử dụng bộ công cụ Hệ thống quản lý sự kiện bền vững - SEMS (Sustainable Event Management System) trong quá trình lên kế hoạch cho các sự kiện thể thao...

2.2. Đề xuất giải pháp quản lý rác thải rắn trong các sự kiện thể thao

Tiếp cận nghiên cứu và thực hành về phát triển thể thao bền vững nói chung và quản lý chất thải rắn cho các sự kiện thể thao nói riêng ở Việt Nam vẫn đang trong giai đoạn phôi thai, rất cần phải có các bước triển khai cụ thể hơn. Trong phạm vi bài viết này,

bằng việc tổng hợp từ các nguồn tài liệu liên quan, nhóm tác giả xin gợi mở một số hướng trong quản lý chất thải rắn cho các sự kiện thể thao như sau:

- *Xây dựng chính sách*: Ngành TDTT cần quan tâm nghiên cứu về mặt lý luận, trong đó tập trung vào việc nghiên cứu xây dựng các chính sách, văn bản hướng dẫn liên quan đến quản lý chất thải rắn (trong hoạt động TDTT nói chung cũng như trong tổ chức sự kiện thể thao nói riêng) trên cơ sở vận dụng các nội dung của các văn bản pháp quy như Luật Bảo vệ sức khỏe nhân dân 1989 số 21-LCT/HĐNN8; Luật Bảo vệ môi trường 2020 số 72/2020/QH14; và các hướng dẫn quản lý chất thải rắn của tổ chức thể thao quốc tế như Chương trình nghị sự 21 (IOC), các hướng dẫn của các liên đoàn thể thao quốc tế (FIFA, IAAF,..);

- *Nghiên cứu, vận dụng các công cụ đánh giá*: Tiến hành các bước nghiên cứu, ứng dụng quy trình xây dựng kế hoạch bằng công cụ SEMS (Sustainable Event Management System) để quản lý bền vững cho các sự kiện thể thao khác nhau;

- *Xây dựng các mô hình quản lý chất thải rắn*: Đồng thời với việc xây chính sách, phối hợp với các cơ quan, tổ chức tiến hành nghiên cứu xây dựng các mô hình, khung chương trình hành động quản lý chất thải rắn cho các sự kiện, môn thể thao khác nhau tiến đến quản lý bền vững chất thải rắn trong các sự kiện thể thao. Trong nội dung bài viết, chúng tôi đề xuất một mô hình tham khảo (tổng hợp từ nhiều kết quả nghiên cứu khác nhau):

Giải thích mô hình (Hình 3):

+ Các tổ chức quốc gia và quốc tế có liên quan có vai trò quan trọng trong việc xây

dụng và phổ biến các chính sách, pháp luật và hành vi có trách nhiệm về quản lý chất thải rắn. Trong phát triển các chính sách phù hợp, cần nhấn mạnh khái niệm 3Rs - **Giảm thiểu, tái sử dụng, tái chế** trong sử dụng các sản phẩm phục vụ sự kiện; Xây dựng đội ngũ chuyên trách về quản lý chất thải rắn (SWM), hỗ trợ, trao quyền cho nhân viên SWM;

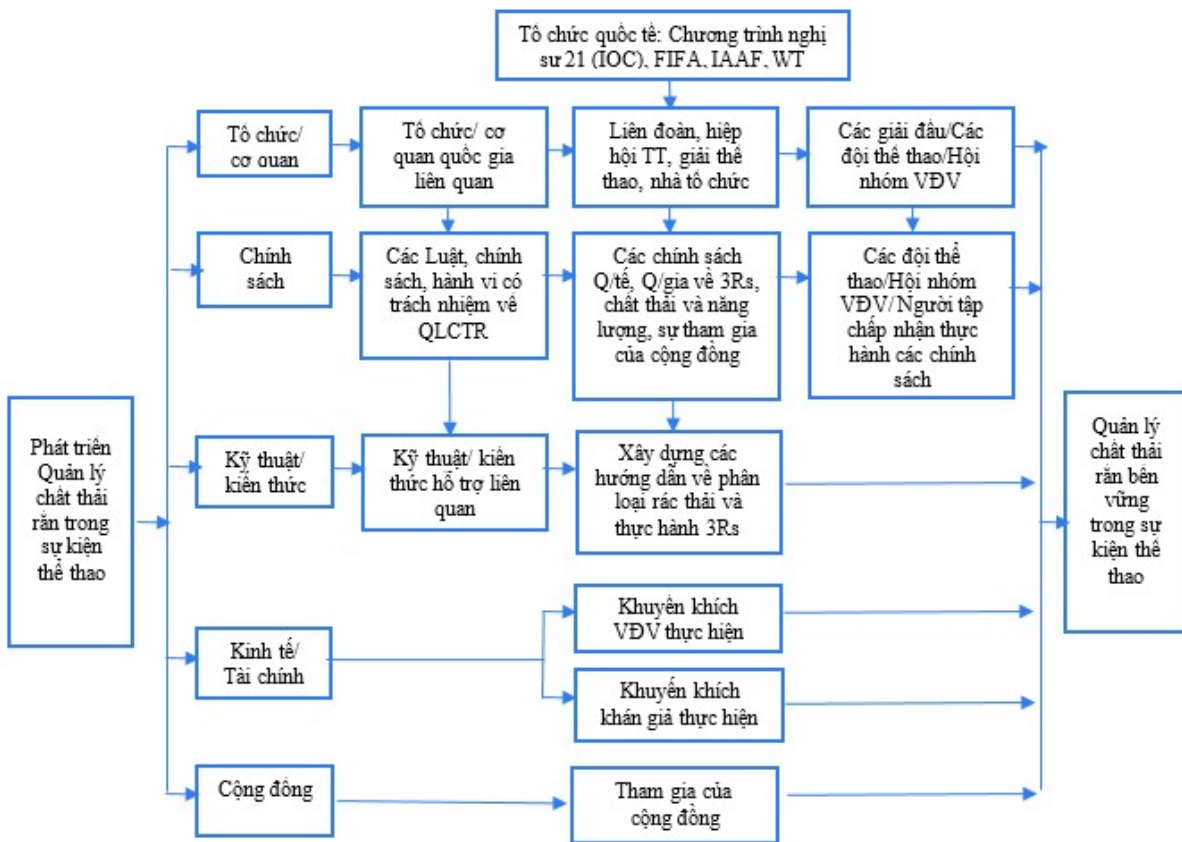
+ Các nhà tổ chức sự kiện, Các CLB thể thao, các hội, đội thể thao được hướng dẫn, yêu cầu và cam kết thực hiện các chính sách quản lý, phân loại chất thải rắn khi tham gia thi đấu, tập luyện; cũng như vận động những người liên quan cùng thực hiện (khán giả, người hâm mộ,...);

+ Khuyến khích sự tham gia của khán giả, tạo động lực cho 3Rs, phát triển các chương trình giáo dục và nâng cao nhận thức cộng đồng để thúc đẩy việc phân loại trước

rác thải; Xây dựng các diễn đàn cho khán giả tham gia ý kiến về cách quản lý rác thải,...; Có các hoạt động khuyến khích khán giả, người tham dự thu gom chất thải rắn phát sinh tại nơi tổ chức sự kiện (đổi điểm lấy quà lưu niệm, vé hoặc quà tặng,...).

+ Khuyến khích doanh nghiệp tham gia tái chế chất thải thành năng lượng, phát triển thu hồi tài nguyên, hỗ trợ quan hệ đối tác công tư trong quản lý chất thải rắn; Yêu cầu các nhà tài trợ, cung ứng dịch vụ (ăn, uống) cam kết sử dụng sản phẩm bao bì, chai đựng từ vật liệu thay thế phù hợp (có thể tự hủy hoặc tái chế);

+ Phối hợp với các tổ chức liên quan, xây dựng quy trình tái chế / thu hồi năng lượng với chất thải rắn một cách hợp lý tăng cơ hội phục hồi và tái chế tài nguyên, giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường;

Hình 3 – Mô hình khung quản lý chất thải bền vững cho sự kiện thể thao

KẾT LUẬN

Mục tiêu phát triển thể thao bền vững trong đó có quản lý chất thải rắn ở các sự kiện thể thao thể thao đã trở thành một vấn đề quan tâm của thể thao thế giới. Nhiều hướng dẫn thực hành bền vững cho các sự kiện thể thao đã được đề xuất và áp dụng. Ở Việt Nam, mặc dù đã ban hành các bộ luật liên quan đến quản lý chất thải nói chung, nhưng các chính sách và biện pháp thực hiện

liên quan đến quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao vẫn chưa được quan tâm đầy đủ và kịp thời.

Với xu thế hội nhập và phát triển, nhằm đảm bảo mục tiêu phát triển bền vững, ngành TDTT Việt Nam cần thiết phải triển khai các nghiên cứu để giải quyết vấn đề quản lý chất thải rắn trong các sự kiện thể thao một cách hiệu quả và triệt để hơn./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Luật Bảo vệ môi trường 2020 số 72/2020/QH14.
- [2]. Luật Bảo vệ sức khỏe nhân dân 1989 số 21-LCT/HĐNN8
- [3]. Bardelline, J. (2012). *London Olympics aims for a gold medal in waste recovery*.
- [4]. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (1996). *The revised IPCC 1996 guidelines for national greenhouse gas inventories*. Geneva, Switzerland: Intergovernmental Panel on Climate Change.
- [5]. International Olympic Committee (IOC). (2012). *Sustainability through sport: Implementing the Olympic movement's Agenda 21*. Lausanne, Switzerland.
- [6]. International Organization for Standardization (ISO). (2004). *Environmental management systems: Requirement with guidance for use*. ISO14001. Switzerland: International Organization for Standardization.
- [7]. Korbtip Atchariyasopo. (2017). Sustainable Solid Waste Management in Sports Events: A Case Study of Football Matches in Thailand. *Journal of Population and Social Studies*, Volume 25 Number 1 January 2017: 69-81
- [8]. United Nations Conference on Environment and Development (UNCED). (1992). *United Nations sustainable development: Agenda 21*. Rio de Janeiro: United Nations Conference on Environment and Development.
- [9]. United States Environmental Protection Agency (EPA). (2002). *Solid waste and emergency response*. Washington, D.C.: EPA.
- [10]. United States Environmental Protection Agency (EPA). (2014). *Definition of solid waste and recycling*. Washington, D.C.: EPA 2014.